

OKUL YÖNETİCİLERİNİN LİDERLİK STİLLERİNE YÖNELİK ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN FARKLI DEĞİŞKEN TÜRLERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ: İZMİR İLİ ÖRNEĞİ

EXAMINATION OF TEACHER'S OPINIONS ON LEADERSHIP STYLES OF SCHOOL MANAGERS IN TERMS OF DIFFERENT TYPES OF VARIABLES: THE CASE OF IZMIR

Yücel Çakır¹

Makalenin Alanı: Eğitim Yönetimi

Makale Bilgileri

Geliş Tarihi

10.03.2022

Kabul Tarihi

30.05.2022

Anahtar Kelimeler

Okul yöneticisi

Liderlik

Liderlik stilleri

Örgüt

Özet

Okullardaki eğitim ortamlarının düzenlenmesinde okul müdürlerinin rolü oldukça büyüktür. Öğretmenlerin okul müdürleriyle ilişkileri eğitime yansımaktadır. Okul yöneticilerinin liderlik stilleri öğretmenlerle ilişkilerini, okuldaki etkinlikleri ve okulun iklimini önemli düzeyde etkilemektedir. Bu nedenle, okul müdürlerinin liderlik stillerinin öğretmenler tarafından nasıl algılandığının ve bu algıyı etkileyen faktörlerin neler olduğunun ortaya konulması önemlidir. Bu araştırmada, öğretmen görüşlerine göre okul yöneticilerinin liderlik stillerinin çeşitli değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmektedir. Araştırmanın örneklemini, 2021-2022 eğitim öğretim yılında İzmir ili ve ilçelerinde Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi ilkokul, ortaokul ve liselerde görev yapan 216 öğretmen oluşturmaktadır. Nicel araştırma deseninde ve tarama modelinde gerçekleştirilen bu araştırmada, verilerin toplanması sürecinde "Kişisel Bilgi Formu" ve "Okul Müdürlerinin Liderlik Stilleri Ölçeği" kullanılmıştır. Okul müdürlerinin liderlik düzeyleri dönüşümcü liderlik alt boyutunda "orta", sürdürümcü liderlik alt boyutunda "orta" ve serbest bırakıcı liderlik alt boyutunda "orta" olarak belirlenmiştir. Ayrıca okul müdürlerinin liderlik stilleri ile öğretmenlerin cinsiyet, yaş, branş değişkenleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı, yalnızca okul kademesi değişkenine göre anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Belirlenen bu farklılığın, ilkokulda görev yapan öğretmenlerin lehine olduğu belirlenmiştir.

Article Info

Received

10.03.2022

Accepted

30.05.2022

Keywords

School

administrator

Leadership

Leadership styles

Organization

Abstract

School principals play an important role in the regulation of educational environments in schools. Teachers-school principal relations are reflected in education. The leadership styles of school administrators significantly affect their relations with teachers, the activities in the school and school climate. For this reason, it is important to reveal how school principals' leadership styles are perceived by teachers and what factors affect this perception. In this research whether the leadership styles of school administrators differ according to various types of variables according to teachers' opinions is examined. The sample of the study consists of 216 teachers working in official primary, secondary and high schools affiliated to the Ministry of National Education in the province/districts of İzmir in the 2021-2022 academic year. This study was carried out using the survey model. "Personal Information Form" and "Leadership Styles of School Principals Scale" were used in data collection process. The leadership of school principals were determined as 'medium' in the transformational leadership sub-dimension, 'medium' in sustaining leadership sub-dimension, and 'medium' in laissez-faire leadership sub-dimension, according to the opinions of the teachers. In addition, there was no significant difference between the leadership styles of the school principals and the demographic variables of the teachers' such as gender, age, branch, but only a significant difference was found in terms of school level variable. It was

¹ Hasan Pınarcı Ortaokulu, İzmir, e-mail: gg. cagan52@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-1115-0787 (Sorumlu Yazar / Corresponding Author)

determined that this difference was in favour of the teachers working in the primary school.

1. GİRİŞ

Eğitim yöneticileri, eğitim ve öğretim alanında toplumun düşünce ve davranışlarını en üst noktaya taşımaya çalışırlar (Cemaloğlu, 2007). Okul yöneticileri, okulların başarısında anahtar rolü oynarlar (Güçlü ve Koşar, 2020). Modern yönetim yaklaşımları, eğitim yöneticilerinin liderlik rolüne değer verir. Yöneticiler bir kurumda etkili olmak için takım lideri gibi hareket etmeli ve yönetimi altındaki topluluğu amaçları doğrultusunda yapılması gerekenlere ikna etmelidir (Kaya, 1991).

Okulların etkililik düzeyi, diğer bir deyişle önceden belirlenmiş hedeflere ulaşma yetenekleri, büyük ölçüde okul etkinliklerinin, eğitim ve öğretim programlarının uygulanmasından sorumlu yönetici ve öğretmenlerin etkinliğine bağlıdır. Bu nedenle okul yöneticilerinin okullardaki yüksek sorumluluk alanı etkili okulların kilit unsurlarından biri olarak kabul edilmektedir (Balcı, 1993).

Nitelikli eğitimin koşullarından biri olarak okul yöneticilerinin liderlik yeteneğinin önemli olduğu çeşitli araştırmalarla ortaya konmuştur (Hoy ve Miskel, 2010; Lunenburg ve Ornstein, 2013). Eğitimin niteliği ve kalitesiyle ilgili sorunların artması üzerine, koşulların iyileştirilebilmesi için okul yöneticilerinin özel eğitimlerle kapasitesinin arttırılması konusu gündeme gelmiştir. Yapılan araştırmalar, öğrencilerin ve bireysel gelişimin yükselebilmesi için okul yöneticilerinin yetiştirilmesine yatırım yapılması gerektiğini göstermektedir (Çelik, 1997).

Öğretmenlerin okul yöneticilerine yönelik algısı, okul ikliminin düzenlenmesi etkilemektedir. Yapılan araştırmalar (Bass, Avolio ve Jung, 1999; Lunenburg ve Ornstein, 2013; Hoy ve Miskel, 2010), okul yöneticilerinin okullarda sergiledikleri liderlik davranışlarının öğretmenlerin, motivasyon, iş doyum ve morali üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Bir kurumdaki yöneticilerin liderlik özellikleri, örgütün performansını ve verimliliğini etkilemektedir (Cemaloğlu, 2007). Bu nedenle eğitim ortamlarındaki yöneticilerin liderlik davranışlarını öğretmenlerini destekleyici yönde mi yoksa engelleyici yönde mi kullandıkları önemli bir araştırma konusudur (Avcı, 2015).

Bu araştırmada literatürde geçen, liderlik, liderlik stilleri ve okul yönetiminde liderlik kavramları açıklanmıştır.

1.1. Liderlik Kavramı

Liderlik ve lider kavramları, etki gücü dolayısıyla üzerinde en çok araştırma yapılan kavramların başında gelmekle birlikte literatürde ortak bir tanım olmadığı görülmektedir. Liderler, bir gurup içinde diğer gurup üyeleri üzerinde olumlu etkiye sahip ve başkalarını etkileme gücü yüksek kişi olarak tanımlanmaktadır (Başaran, 1992). Liderliği Lunenburg ve Ornstein (2013), bireyin örgütsel amaçlara ulaşmak için diğer grup üyelerini harekete geçirdiği bir süreç olarak tanımlar. Dixon (1992: 60) liderliği; “Kişinin vizyonunu yeni bir düzeye yükseltmek, performansını daha yüksek bir standarda yükseltmek ve normal sınırları aşan bir kişilik oluşturmak” biçiminde tanımlamıştır. Liderlik, genellikle bir nedenden dolayı değişimi başlatmak için başkalarını motive etme işidir. Başka bir deyişle liderler, topluluk içinde değişimi başlatmak üzere karar alabilen veya topluluk üyelerini teşvik etmek için başkalarıyla birlikte çalışabilen kişilerdir (Boss, 1985).

1.2. Liderlik Stilleri

Liderlik, toplumların ortak hedefler doğrultusunda harekete geçirilmesinde önemli bir role sahip olmuştur (Buluç, 2009). Tarih boyunca toplumlar, ortak bir amaç için kendilerini örgütleyecek liderlere ihtiyaç duymuştur (Eraslan, 2004). Toplumun sosyal, kültürel ve ekonomik yapısının zaman içindeki değişimi, liderlerden olan beklentileri farklılaştırmıştır. Bu bağlamda liderlik kavramının kapsamı da genişlemiştir (Avcı, 2015). Bakış açısının değişmesi, farklı unsurları içeren yeni liderlik stilleri ortaya çıkmasına yol açmıştır. Literatür incelendiğinde geleneksel liderlik yöntemlerindense, daha modern olarak tanımlanan dönüşümcü liderlik, karizmatik liderlik, etkileşimci liderlik ve vizyoner liderlik gibi çağdaş liderlik stillerine olan ilginin arttığı görülmektedir (Avcı, 2015).

Hoy ve Miskel (2010), liderlik stillerini “dönüşümcü”, “sürdürümcü” ve “serbest bırakıcı” olmak üzere üç sınıfta incelemiştir. Dönüşümcü liderler, adalet, özgürlük, barış gibi etik değerler doğrultusunda idealleri hayata geçirerek çevresel koşulları iyileştirecek biçimde dönüşümü başlatırlar. Sürdürümcü liderler, örgütsel amaçlar doğrultusunda görev odaklı yapılanmayı sağlayarak takipçilerin üzerlerine düşeni yapmaya teşvik eden, gücünü otorite ve yasadan alan liderlerdir. Serbest bırakıcı liderler ise örgütün işleyişinde pasif yöntemler izleyen, bireyleri kendi haline bırakarak, bireylerin kendi amaçlarını ve görevlerini kendilerinin belirlemesine izin veren liderlerdir.

1.3. Okul Yönetiminde Liderlik ve Liderlik Stilleri

Günümüzde öğretimde kullanılan eğitim sistemi, yöntemleri ve teknolojisi ile eğitim teknolojilerinin dönüşüm ve dönüşümü okul yöneticilerinin vizyoner liderlik özelliklerine sahip

olmalarını ve geleceğe yönelik stratejik kararlar vermelerini gerektirmektedir (Gedikoğlu, 2015). Eğitim liderliği teorisi araştırmasının tarihi, liderliğin veya yönetimin tarihi kadar uzun değildir. Özellikle 1970'lerden sonra yapılan teorik araştırma ve araştırmalar sonucunda liderlik teorisi, diğer yönelimli yöntemlere dönüşerek güçlü bir bilimsel temel oluşturmuştur (Çelik, 2000). Sonuç olarak, eski geleneksel liderlik teorilerinin yerini vizyoner liderlik, dönüşümcü liderlik, ahlaki liderlik, kültürel liderlik, süper liderlik, öğrenen liderlik ve öğreten liderlik gibi değer odaklı teoriler almıştır (Çelik, 2001). Okul yönetiminde ahlaki liderliğe değer veren okul yöneticileri, ahlaki değerlerin yaşatılmasına ve geliştirilmesine değer veren okul yöneticileri, güçlü bir örgüt kültürü oluşturmak için kültürel liderliğe değer veren okul yöneticileri, öğrenme liderliğine değer veren ve sürekli öğrenme yapısı oluşturan okul yöneticileri, vizyoner liderlik, Okulda ortak bir vizyon oluşturmak ve bunları radikal dönüşüm faaliyetlerine dönüştürmek. Buna dikkat ettiler. Öğretim liderliğine değer veren okul yöneticileri, etkili ve iyi öğretime odaklanırlar (Çelik ve Sümbül, 2008).

1.4. Araştırmanın Önemi

Hayatın her alanında olduğu gibi eğitim sisteminde ve organizasyon yapılarında da değişimlerin yaşanması kaçınılmazdır. Toplumsal değişim ve dönüşüm hareketlerinin merkezinde eğitim kurumları yer almaktadır. Bu noktada eğitim örgütlerinin toplumun ihtiyaç ve beklentilerini karşılayabilmek için açık bir yapı göstermeleri ve yeniden yapılanma faaliyetlerine önem vermeleri gerekmektedir. Bu süreçte liderlik stilleri de önemli bir faktör olarak ele alınmaktadır. Okul yöneticilerinin benimsediği liderlik stili, okulun yönetim anlayışına önemli ölçüde yansımıştır. Okul yöneticileri ile örgüt çalışanları arasındaki iletişim, onların örgüt çalışanlarına yönelik tutum ve davranışları, örgütte oluşturdukları örgüt kültürü ve atmosferi örgütsel amaçlara ulaşmada oldukça önemlidir. Bu nedenle okul yöneticilerinin karşılaştıkları sorunları çözebilmeleri için örgütün en uygun koşullarını ve liderlik stilini değerlendirmeleri gerekmektedir. Bu durumda lider olarak okul yöneticilerinin aldıkları kararların başarısı, örgütlerinin başarısını ve öğretmenlerin örgütsel mutluluğunu da yansıtacaktır. Bu bağlamda öğretmenlerin okul yöneticilerinin liderlik stillerine yönelik algısı örgütün iklimini de nasıl algıladıklarına ve yorumladıklarına ışık tutan önemli bir göstergedir.

1.5. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, öğretmenlerin görüşlerine göre okul yöneticilerinin liderlik stillerinin öğretmenlerin cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, okul türü ve branş ve eğitim düzeyi

değişkenlerine göre farklılık olup olmadığının incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır:

1. Okul müdürlerinin liderlik puanları ne düzeydedir?
2. Okul müdürlerinin liderlik puanları örneklem grubunun; cinsiyet, yaş, görev yapılan okul türü ve branş değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, örnekleme, araştırmada kullanılan veri toplama aracı, veri toplama süreci ve verilerin analizi açıklanmaktadır.

2.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada nicel araştırma deseninde ve tarama modelindedir. Nicel araştırma yöntemleri kendi içinde tarama modeli, deneysel araştırma ve meta analizi olmak üzere üç gruba ayrılır. Tarama modelleri, var olan bir durumu olduğu gibi ortaya koymak amacıyla betimleyen araştırma modelleridir (Karasar, 2020). Araştırmanın bağımsız değişkenini okul müdürlerinin liderlik stilleri oluştururken, bağımlı değişkenleri; yaş, cinsiyet, okul türü ve branş değişkenleri oluşturmaktadır.

2.2. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Araştırmanın evrenini 2021–2022 eğitim-öğretim yılında İzmir İlinde görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, Karşıyaka, Buca, Bayraklı, Çiğli ve Menemen ilçelerinde görev yapan 216 öğretmen oluşturmaktadır. Örneklem seçiminde olasılıklı örnekleme yönteminden, basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu örnekleme yönteminde kişilerin örnekleme yer alma şansı eşit olup, ölçüt olmaksızın katılımcılar belirlenmektedir (Kılıç, 2013).

2.3. Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada veri toplamak için; “Kişisel Bilgi Formu” ve “Okul Müdürlerinin Liderlik Stilleri Ölçeği” kullanılmıştır. “Kişisel Bilgi Formu”, katılımcıların demografik değişkenleri hakkında bilgi edinmek için araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Bu form ile katılımcıların yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, mesleki kıdem yılı, çalışılan okul kademesi ve branş değişkenleri hakkında bilgi toplanmıştır. “Okul Müdürleri Liderlik Stilleri Ölçeği” ise Akan, Yıldırım ve Yalçın (2014) tarafından 35 ifadeden oluşan, üç boyutlu ve beşli Likert tipinde geliştirilmiş bir ölçektir. Ölçeğin alt boyutları; “dönüşümcü liderlik” (20 madde), “sürdürümcü liderlik” (7 madde) ve “serbest bırakıcı liderlik” (8 madde) olarak belirtilmiştir.

Okul Müdürleri Liderlik Stilleri Ölçeği'nden alınabilecek puan aralıkları 1.00-1.80 arasında "çok düşük/kesinlikle katılmıyorum", 1.81-2.60 arasında "düşük/katılmıyorum", 2.61-3.40 arasında "orta/kararsızım", 3.41-4.20 arasında "yüksek/katılıyorum" ve 4.21-5.00 arasında "çok yüksek/kesinlikle katılıyorum" olarak belirtilmektedir.

2.4. Veri Toplama Süreci

Veri toplama sürecinde gerekli izinler alınmış, veri toplama aracı öğretmenlere Google Form üzerinden gönderilerek veriler çevrimiçi olarak toplanmıştır. Toplam 260 öğretmenden tüm sorulara cevap veren ve hatasız kodlama yapan 216 öğretmenin verileri araştırma kapsamına alınmıştır.

2.5. Verilerin Analizi

Veri toplama aracı ile elde edilen veriler SPSS 25.0 istatistik programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin analizi sürecinde öncelikle geçerlik ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Ölçeğin Cronbach's-Alfa katsayısı $0.80 < \alpha < 1$ aralığında yüksek düzeyde güvenilir olduğunu göstermektedir (Uzgören, 2012: 54). Ayrıca her alt boyuta yönelik normallik testleri yapılmıştır. Normallik varsayımının sağlanması için basıklık ve çarpıklık değerlerinin Tabachnick ve Fidell (2013) tarafından belirlenen (-1.5 ile +1.5) sınırlar içinde kalması ve Kolmogorov-Smirnov veya Shapiro-Wilk testlerine göre ($p < 0.005$) olması gerekmektedir. Okul Müdürlerinin Liderlik Stilleri Ölçeğinin alt boyutları için elde edilen Cronbach's-Alfa katsayısı, basıklık ve çarpıklık değerleri, Shapiro-Wilk testine göre elde edilen istatistiksel değerler Tablo 1'de sunulmaktadır.

Tablo 1. Okul Müdürlerinin Liderlik Stilleri Ölçeği Alt Boyutlarına Göre Geçerlik, Güvenirlik ve Normallik Değerleri

Alt Boyutlar	N	Madde sayısı	α	Basıklık	Çarpıklık	Shapiro Wilk	p
Dönüşümcü L.S.	216	22	.964	.88	-.60	.970	.6456
Sürdürümcü L.S.	216	7	.984	.79	-.56	.968	.6262
Serbest Bırakıcı L.S.	216	8	.920	.72	-.68	.929	.5466

$p \leq 0.005$

Tablo 1'e göre, dönüşümcü liderlik stili alt boyutu için $\alpha = 0.964$, sürdürümcü liderlik stili alt boyutu için $\alpha = 0.984$ ve serbest bırakıcı liderlik stili alt boyutu için $\alpha = 0.920$ olarak belirlenmiştir. Bu değerler geçerli aralıklar arasında kaldığı için ($0.80 < \alpha < 1$), ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğu söylenebilir. Normallik testleri sonucunda; dönüşümcü liderlik stili alt boyutu için basıklık değeri (.88), çarpıklık değeri (-.60) ve Shapiro-Wilk testine göre (.970; $p < 0.005$)

olarak belirlenmiştir. Sürdürümcü liderlik stili alt boyutu için basıklık değeri (.79), çarpıklık değeri (-.56) ve Shapiro-Wilk testine göre (0.968; $p < 0.005$) olarak belirlenmiştir. Serbest bırakıcı liderlik stili alt boyutu için basıklık değeri (.72) ve çarpıklık değeri (-.68) ve Shapiro-Wilk testine göre (0.929; $p < 0.005$) olarak belirlenmiştir. Bu değerlere göre normallik varsayımlarını karşıladığı söylenebilir. Normallik varsayımları sağlandığı için gruplara bağımsız örneklem grupları için t-testi ve tek yönlü varyans analizi (One-Way ANOVA) uygulanmıştır. Elde edilen bulgular aşağıda özetlenmiştir.

3. BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın verilerine dayalı olarak elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

3.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi; “Öğretmenlerin görüşlerine göre okul müdürlerinin liderlik stillerinin alt boyutlarında alınan puanların ortalaması ne düzeydedir?” incelemek amacıyla betimsel analizler yapılmıştır. Öğretmen görüşlerine göre okul müdürlerinin liderlik stilleri ölçeğine ait frekans, standart sapma ve aritmetik ortalamadan elde edilen bulgular Tablo 2’de sunulmaktadır.

Tablo 2. Okul müdürlerinin liderlik stilleri ölçeği toplam puanlarına ait aritmetik ortalama, standart sapma ve minimum-maksimum değerlerine yönelik bulgular

Alt Boyutlar	N	Madde Sayısı	En düşük puan	En yüksek puan	\bar{X}	SS
Dönüşümcü L.S.	216	22	2.62	4.61	3.45	.646
Sürdürümcü L.S.	216	7	1.25	3.71	2.56	.626
Serbest Bırakıcı L.S.	216	8	2.02	3.78	2.78	.546

Tablo 2’de görüldüğü gibi; öğretmen görüşlerine göre okul müdürlerinin liderlik stili düzeyleri dönüşümcü liderlik alt boyutunda “yüksek” ($\bar{X}=3.45$) olarak, sürdürümcü liderlik alt boyutunda “orta” ($\bar{X}=2.56$) ve serbest bırakıcı liderlik alt boyutunda ($\bar{X}=3.28$) “orta” olarak belirlenmiştir.

3.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Okul müdürlerinin liderlik stilleri ölçeğinden alınan puanların ortalaması cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla bağımsız örneklem grupları için t-testi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 3’te sunulmaktadır.

Tablo 3. Öğretmenlerin, okul müdürlerinin liderlik stiline yönelik algılarının cinsiyet değişkenine göre uygulanan bağımsız örneklem grupları için t-testi bulguları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	t	F	P
Dönüşümcü L.	Kadın	146	3.80	13.38	-1,48	214	.71

	Erkek	70	3.07	12.08			
Sürdürümcü L.	Kadın	146	3.28	13.76	-1,82	214	.65
	Erkek	70	3.21	14.33			
Serbest Bırakıcı L.	Kadın	146	3.39	13.42	-,48	214	.25
	Erkek	70	3.71	15.57			

p<.05

Tablo 3'te görüldüğü gibi; öğretmenlerin, okul müdürlerinin liderlik stiline yönelik algılarının cinsiyet değişkenine göre farklılık olup olmadığını belirlemek için bağımsız örneklem grupları için t-testi uygulanmıştır. Elde edilen bulgulara göre; öğretmenlerin algısına göre dönüşümcü liderlik puanları ($t=-1,48$; $p=.71>.05$); sürdürümcü liderlik puanları ($t=-1,82$; $p=.65>.05$) ve serbest bırakıcı liderlik puanları ($t=-,48$; $p=.25>.05$) olarak hesaplanmış ve cinsiyete göre anlamlı bir fark belirlenememiştir.

Okul müdürlerinin liderlik stilleri ölçeğinden alınan puanların yaş değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (One-Way ANOVA) uygulanmış, elde edilen bulgular Tablo 4'te sunulmaktadır.

Tablo 4. Öğretmenlerin, okul müdürlerinin liderlik stiline yönelik algılarının yaş değişkenine göre uygulanan ANOVA bulguları

Alt Boyutlar	Yaş Aralığı	N	\bar{X}	SS	F	p
Dönüşümcü L.	30-40	43	3,49	13,05	2.688	.63
	40-50	100	3,29	13,58		
	50 ve üzeri	73	3,86	15,01		
Sürdürümcü L.	30-40	43	2,59	6,05	2.258	.54
	40-50	100	2,57	6,58		
	50 ve üzeri	73	2,65	5,01		
Serbest Bırakıcı L.	30-40	43	2,54	4,37	1.83	.71
	40-50	100	2,50	4,54		
	50 ve üzeri	73	2,69	5,12		

p<.05

Tablo 4'te görüldüğü gibi; öğretmenlerin, okul müdürlerinin liderlik stiline yönelik algılarının yaş değişkenine göre farklılık olup olmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Elde edilen bulgulara göre; öğretmenlerin algısına göre dönüşümcü liderlik puanları ($F=2,688$; $p=.63>.05$), sürdürümcü liderlik puanları ($F=2,258$; $p=.54>.05$) ve serbest bırakıcı liderlik puanları ($F=1,83$; $p=.71>.05$) olarak hesaplanmıştır. Bu bulgulara göre, öğretmenlerin okul müdürlerinin liderlik stillerine yönelik algılarında yaşa göre anlamlı bir farklılaşma belirlenememiştir.

Okul müdürlerinin liderlik stilleri ölçeğinden alınan puanların okul kademesi değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla bağımsız örneklem grupları için t-testi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 5’te sunulmaktadır.

Tablo 5. Öğretmenlerin, okul müdürlerinin liderlik stiline yönelik algılarının okul kademesi değişkenine göre uygulanan bağımsız örneklem grupları için t-testi bulguları

Alt Boyutlar	Kademe	N	\bar{X}	SS	t	P
Dönüşümcü L.	İlkokul*	56	3.83	14.20	3.36	.067
	Ortaöğretim*	160	2.43	9.12		
Sürdürümcü L.	İlkokul*	56	3.89	14.80	6.91	.001*
	Ortaöğretim*	160	2.48	9.12		
Serbest Bırakıcı L.	İlkokul*	56	3.42	13.23	4.94	.002*
	Ortaöğretim*	160	1.98	9.12		

*p<.05

Tablo 5’te görüldüğü gibi; öğretmenlerin, okul müdürlerinin liderlik stiline yönelik algılarının okul kademesi değişkenine göre farklılık olup olmadığını belirlemek için bağımsız örneklem grupları için t-testi uygulanmıştır. Elde edilen bulgulara göre; öğretmenlerin algısına göre dönüşümcü liderlik puanları ($t=3,36$; $p=.67>.05$), sürdürümcü liderlik puanları ($t=6.91$; $p=.001>.05$) ve serbest bırakıcı liderlik puanları ($t=4.94$; $p=.002>.05$) olarak hesaplanmıştır. Bu bulgulara göre ilkökul ile ortaöğretim kademeleri arasında anlamlı fark olduğu ve farkın ilkökulda görev yapan öğretmenler lehine olduğu belirlenmiştir.

Okul müdürlerinin liderlik puanlarının branş değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla bağımsız örneklem grupları için t-testi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 6’da sunulmaktadır.

Tablo 6. Öğretmenlerin, okul müdürlerinin liderlik stiline yönelik algılarının branş değişkenine göre uygulanan bağımsız örneklem grupları için t-testi bulguları

Alt Boyutlar	Branş	N	\bar{X}	SS	t	p
Dönüşümcü L.S.	Sınıf Öğretmenleri	47	23.42	12.595	2.67	.66
	Branş Öğretmenleri	169	12.51	21.920		
Sürdürümcü L.S.	Sınıf Öğretmenleri	47	13.25	12.595	3.26	.57
	Branş Öğretmenleri	169	12.50	21.920		
Serbest Bırakıcı L.S.	Sınıf Öğretmenleri	47	13.32	12.595	3.28	.79
	Branş Öğretmenleri	169	12.65	21.920		

p<.05

Tablo 6’da görüldüğü gibi; öğretmenlerin, okul müdürlerinin liderlik stiline yönelik algılarının branş değişkenine göre farklılık olup olmadığını belirlemek için bağımsız örneklem

grupları için t-testi uygulanmıştır. Elde edilen bulgulara göre; öğretmenlerin algısına göre dönüşümcü liderlik puanları ($t=2,67$; $p=.66>.05$); sürdürümcü liderlik puanları ($t=3,26$; $p=.57>.05$) ve serbest bırakıcı liderlik puanları ($t=3.28$; $p=.79>.05$) olarak hesaplanmış ve branş değişkenine göre anlamlı bir fark belirlenememiştir.

4. TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışmada, öğretmenlerin okul müdürlerinin liderlik stillerine yönelik algılarının farklı değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmıştır. İzmir İli, Karşıyaka, Buca, Bayraklı, Çiğli ve Menemen ilçelerinde görev yapmakta olan 216 öğretmenin katıldığı araştırmada, 35 ifadeden oluşan “Okul Müdürlerinin Liderlik Stilleri Ölçeği” ile veriler toplanmıştır.

Yapılan analizler sonucunda, öğretmen görüşlerine göre okul müdürlerinin liderlik stili düzeyleri dönüşümcü liderlik alt boyutunda “orta” olarak, sürdürümcü liderlik alt boyutunda “orta” ve serbest bırakıcı liderlik alt boyutunda “orta” olarak belirlenmiştir. Benzer şekilde bazı çalışmalar (Cemaloğlu, 2007; Oğuz, 2011; Buluç, 2009; Doğan, 2022) öğretmenlerin algısına göre okul müdürlerinin liderlik stili düzeyini; dönüşümcü liderlik boyutunda “yüksek” olarak, sürdürümcü ve serbest bırakan liderlik stilleri alt boyutlarında “orta” olarak belirlemiştir. Doğan (2022), dönüşümcü liderlik stiline en yüksek puana sahip olduğunu ancak üç liderlik stiline de puan ortalamalarının “orta” düzeyde olduğunu belirlemiştir. Bu araştırmalardan farklı olarak Özgenel ve Hıdıroğlu (2019) serbest bırakan liderlik stilleri düzeyini “düşük” olarak belirlemiştir. Serbest bırakıcı liderlik stiline okul müdürlerinin yapılanlara çok müdahale etmediği düşünülebilir. Okul müdürlerinin liderlik stili düzeyinin dönüşümcü boyutta yüksek olmasının, sağlıklı bir okul ikliminin oluşmasında, öğrencilerin başarısına katkı sağlayan, eğitim ve öğretimi olumlu yönde etkilediği ifade edilmektedir (Avcı, 2015). Bu bağlamda dönüştürücü liderlik stiline yüksek düzeyde olmakla birlikte orta düzey puanlarına yakın olduğu görülmektedir. Bu bağlamda dönüşümcü liderlik eğitimlerinin düzenlenerek dönüşümcü liderlik özelliklerinin artırılması sağlanabilir.

Araştırma kapsamında yapılan analizler sonucunda, öğretmen görüşlerine göre, okul müdürlerinin liderlik stilleri ile öğretmenlerin cinsiyet, yaş, branş değişkenleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı, yalnızca okul kademesi değişkenine göre anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Okul müdürlerinin liderlik stillerini öğretmen görüşlerine göre inceleyen benzer çalışmalardan bazıları (Uçan, 2012; Kozikoğlu ve Altunova, 2018; Özgenel ve Hıdıroğlu, 2019; Elekoğlu ve Demirdağ, 2020; Uçak, 2022; Doğan, 2022) okul müdürünün liderlik stili alt boyutlarında öğretmenlerin algısının cinsiyete, yaşa ve branşa göre farklılaşmadığını

belirlemiştir. Bu araştırmayla uyuşmayan biçimde Metin (2020), okul müdürlerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiğini belirlemiştir. Bu çalışmayla uyumlu olacak biçimde Özgenel ve Hıdıroğlu (2019), okul türüne göre anlamlı bir fark olduğunu belirtirken, bu çalışmayla uyuşmayan biçimde Elekoğlu ve Demirdağ (2020) ve Kozikoğlu ve Altunova (2018) okul türüne göre anlamlı fark olmadığını belirlemiştir. Okul türüne göre ortaya çıkan anlamlı fark, ilkokul ve ortaokul müdürlerinin tutumlarıyla ilgili olabilir. Okul müdürlerinin liderlik stili algısının cinsiyet, yaş, branş gibi demografik değişkenlere bağlı olmaması, ancak okul türüne bağlı olması okul müdürlerinin yaklaşım biçiminin farklılaşmasından kaynaklanıyor olabilir. Bu nedenle aynı çalışma kapsamında, farklı bölgelerdeki, öğretmen gruplarıyla ve farklı değişkenlere göre tekrarlanarak zenginleştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Akan, D., Yıldırım, İ. & Yalçın, S. (2014). Okul müdürleri liderlik stili ölçeğinin geliştirilmesi (OMLSÖ). *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(51), 392-415.
- Avcı, A. (2015). Öğretmen algılarına göre okul müdürlerinin liderlik stilleri. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12-2(24), 161-189.
- Bass, B. M. & Avolio, B. J. (1999). *Transformational leadership: a response to critiques. Leadership theory and research*. Academic Press.
- Bass, B. M. (1985). *Leadership and performance beyond expectation*. Free Press.
- Başaran, İ. E. (1992). *Yönetimde İnsan İlişkileri*. Ankara: Gül Yayınevi
- Buluç, B. (2009). İlköğretim okullarında bürokratik okul yapısı ile okul müdürlerinin liderlik stilleri arasındaki ilişki. *Eğitim ve Bilim*, 34(152), 71-86.
- Cemaloğlu, N. (2007). Okul yöneticilerinin liderlik stillerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(1), 73-112.
- Çelik, C. & Sünbül, A. G. Ö. (2008). Liderlik algılamalarında eğitim ve cinsiyet faktörü: Mersin ilinde bir alan araştırması. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13(3), 49-66.
- Çelik, V. (1997). Eğitim yönetiminde vizyoner liderlik. *Eğitim Yönetimi Dergisi*, 3(4), 465-474.
- Çelik, V. (2000). *Eğitimsel liderlik*. Ankara: Pagem Yayıncılık.
- Çelik, V. (2001). *Geleceğin okul liderleri. 2000 Yılında Türk Millî Eğitim Örgütü ve Yönetimi Ulusal Sempozyumu*, Ankara, Türkiye.
- Dixon, R. (1992). *Management theory & practice*. London: Butterworth-Heinemann Ltd.
- Doğan, Ü. (2022). Öğretmenlerin İş Doyumu Düzeyleri ile Okul Yöneticilerinin Liderlik Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Asya Studies-Academic Social Studies / Akademik Sosyal Araştırmalar*, 6(19), 11-20.
- Elekoğlu, F. & Demirdağ, S. (2020). Okul Müdürlerinin 21. Yüzyıl Becerileri, İletişim Becerileri ve Liderlik Stillерinin Öğretmen Algılarına Göre İncelenmesi. *Karaelmas Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8(1), 101-117.
- Eraslan, L. (2004). Liderlik olgusunun tarihsel evrimi, temel kavramlar ve yeni liderlik paradigmasının analizi. *Millî Eğitim Dergisi*, 162(01), 1-14.

Gedikoğlu, T. (2015). *Liderlik ve okul yönetimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Güçlü, N. & Koşar, S. (2020). *Eğitim yönetiminde liderlik: Teori, araştırma ve uygulama*. Ankara: Pegem Akademi.

Hoy, W. K. ve Miskel, C. G. (2010). *Eğitim yönetimi-teori, araştırma ve uygulama*. (Çev. Ed. Selahattin Turan). Ankara: Nobel yayınları.

Karasar, N. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler, teknikler*. Ankara: Nobel Yayınları.

Kaya, Y. K. (1991). *Eğitim yönetimi: kuram ve Türkiye'deki uygulama*. İstanbul: Bilim Yayınları.

Kılıç, S. (2013). Örneklem yöntemleri. *Journal of Mood Disorders*, 3(1), 44-46.

Kozikoğlu, İ., & Altunova, N. (2018). Öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerilerine ilişkin öz-yeterlik algılarının yaşam boyu öğrenme eğilimlerini yordama gücü. *Journal of Higher Education & Science/Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 12(3), 86-115.

Lunenburg, F. C. ve Ornstein, A. C. (2013). *Eğitim yönetimi*. (G. Arastaman, Çev.). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Oğuz, E. (2011). Öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık davranışları ile yöneticilerin liderlik stilleri arasındaki ilişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 17(3), 377-403.

Özgenel, M. ve Hıdıroğlu, A. (2019). Liderlik stillerine göre ortaya çıkan bir tutum: Örgütsel sinizm. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(2), 1003-1043.

Tabachnick, B.G. & Fidell, L.S. (2013). *Using Multivariate Statistics*. Boston: Pearson.

Uçak, A. (2022). *Kadın okul müdürlerinin liderlik davranışları ile öğretmenlerin örgütsel sinizm tutumları arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, Kastamonu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu.

Uçan, M. (2012). *İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin kadın yöneticilere yönelik tutumları ile kadın yöneticilerde algıladıkları liderlik stilleri arasındaki ilişki: İstanbul ili Kadıköy ilçesi örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Uzgören, N. (2012). *Bilimsel Araştırmalarda Kullanılan Temel İstatistiksel Yöntemler ve SPSS Uygulamaları*. (2. Baskı). Bursa: Ekin Basın Yayın Dağıtım.